

1. Гродецька В. На пошану Юліуша Словацького. Русалка Дністрова. 2008. Ч. 3. С. 10-15.
2. Воловець Л. Західноєвропейські письменники і Україна. Львів, 2000. С.7-9.
3. Зіневич Л. Українські мотиви у творчості Юліуша Словацького. Русалка Дністрова. 1993. № 19. С. 8-10.
4. Маковський С. Кременецькі джерела творчості Юліуша Словацького. збірник наукових. Тернопіль, 2006. С. 118–128.
5. Павличко Д. Юліуш Словацький. Волинські Афіни 1805–1833. збірник наукових праць. Тернопіль, 2006. С. 111–117.

Тимощук Єва,
студентка факультету філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ТВОРИ ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО У ПРАЦЯХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Анотація

У статті розглянуто творчість Юліуша Словацького в українських літературних перекладах та досліджено вплив цього польського поета на українську культурну сферу.

Проаналізовано перші спроби перекладу творів Словацького та роль видатних перекладачів, зокрема Дмитра Павличка, Максима Рильського, Івана Франка, у відтворенні та інтерпретації поезії польського поета українською мовою.

У роботі здійснюється порівняльна характеристики різних підходів до перекладу творчості письменника, що відображає значення його майстерності в контексті літературної традиції.

Ключові слова: Юліуш Словацький, українські переклади, Дмитро Павличко, літературна традиція, культурний вплив, Микола Бажан, порівняння перекладів, переклад, Рильський, поезія, Іван Франко.

З ряду причин творчість Юліуша Словацького, як за його життя, так і після смерті, не отримала такого ж широкого визнання, як творчість Адама Міцкевича. Протягом десятиліть вона була менш відомою, а говорили про поета скоріше як про «антагоніста» Міцкевича, ніж як про великого поета.

Відкриття Юліуша Словацького відбулося у 60-70-х роках минулого століття, переважно завдяки польській революційно настроєній молоді. На теренах України, особливо в Галичині, твори Словацького були відомі ще за його життя, проте перші українські переклади з'явилися лише у 70-х роках. Іван Верхрацький у 1876 році, перекладаючи «Батька зачумлених», вже посилювався на високу оцінку цієї поеми в монографії Антона Малецького, що сприяло поширенню слави поета. Переклад Івана Верхрацького отримав історичне значення, хоча, за словами Івана Франка, він не відповідав поетичним вимогам [4, с. 224].

Згодом інші поети та літературні діячі продовжили роботу з перекладом творів Словацького. У 1890 році В. Кольба переклав поему «В Швейцарії», у 1907 році уривки з неї друкувала «Молода Муза», а в 1909 році В. Щурат переклав «Батька зачумлених», а С. Твердохліб у 1910 році. Також були перекладені інші твори поета [4, с. 225].

Обрані для перекладу вірші не випадкові. У період з 70-х до 90-х років українські перекладачі були зацікавлені, переважно, у реалістичних творах, але не забували і про твори романтичного періоду.

Один із найвідоміших перекладачів творчості Юліуша Словацького українською мовою – Дмитро Павличко, який зробив значний внесок у відтворення його творів українською. Його інтерпретація визнана шедевром перекладацького мистецтва. Д. Павличко не просто «українізував» польські тексти, а зробив їх образи більш доступними та зрозумілими, втілюючи власну індивідуальність. Він вдало вдалося уникнути трансформації оригіналу, зберігаючи смисловий зв'язок та емоційне навантаження образів [5, с. 18].

Для прикладу, порівняємо переклади віршів Юліуша Словацького Павличком та Є. Нарубіною. Переклад Дмитра Павличка відображає думки автора ближче до оригіналу, не відхиляючись від нього, як це відбувається у варіанті Є. Нарубіної.

Jezeli kiedy w tej mojej krainie,

Gdzie po dolinach moja Ikwa plynie

Gdzie gory moje blekitnieja mrokiem

A miasto dzwoni nad szumnym potokiem.

Якщо колись у тій моїй країні,

Де котить Ikwa хвилі по долині,

Де пасма гір блакитніють над мраком,

А місто дзвонить над шумним потоком.

(Переклад Д.Павличка).

Якщо ти будеш у моїй країні,

Де котить Ikwa хвилі свої сині,

Де гори пнуться у блакить високу,

Де дзвонить місто над сріблом потоку.

(Переклад Є.Нарубіної) [5, с. 18]

Д. Павличко також здійснив переклад «Години думки», уривків з поеми «Вацлав», а також інших творів Юліуша Словацького, що стало важливим внеском української літературної культури [3].

Викликами перекладу «Оди вільності» Юліуша Словацького, безсумнівно, є її повнота символічних образів, алегорій та недомовлень. Микола Бажан розумів цю складність і перекладав «Оду» як послідовні, але

тісно пов'язані частини одного цілого. У першій частині переважає образ ангела, який уособлює справедливість і розправляє крила над повсталюю католицькою Польщею. Микола Бажан вдало передавав оригінал, використовуючи образ божества як символ рівності і свободи в подальших частинах. Іноді Бажан навіть посилював оригінал, враховуючи антипапські та антиватиканські погляди Словацького, створюючи образ духа неволі, який гордо топче трони, але згинається під вагою кривавої корони [1, с.8].

Перекладом «Гімну» Юліуша Словацького займався Євген Дроб'язко. Проблема не полягає в тому, що перекладач додає свої власні думки та вислови, або не розуміє деякі вислови оригіналу, а у тому, що переклад вийшов трохи невдалим, хоча майже дослівно передає оригінал. Хоча Євген Дроб'язко успішно відтворив ліричні вірші Юліуша Словацького, де можна спостерігати творчий підхід [3].

Ще одним революційним твором поета є «Кулик», який переклав Максим Рильський [3]. Йому вдалося створити чудовий переклад, оскільки він добре розумів шляхетський побут та польський національний характер, ще з часів своєї роботи над «Паном Тадеушем». Рильський передав «Кулика» як одну подію, яку можна назвати піснею про веселі та хоробрих людей, відтворивши піднесений настрій повстанців, їхні рожеві мрії та сподівання, так, як це змальовано у творі Словацького [5, с. 18].

М.Рильський був винятковим перекладачем, віддаленим від слів оригіналу, але близьким до його духу та змісту. Говорячи про Юліуша Словацького і Тараса Шевченка, можна помітити деяку співзвучність їхніх творів, особливо, коли обидва автори славили «українських гайдамаків». Обидва поети належали до різних націй і класів, але у відтворенні дійсності були схожими [5, с. 18].

Перші дійсно критичні оцінки творчості Юліуша Словацького в українській літературі були висловлені Іваном Франком, який вже у 70-х роках

XIX століття проявив інтерес до цього польського романтика. У своїй статті про польську літературу, Франко висловлював захоплення творчістю Юліуша Словацького, називаючи його «неперевершеним майстром польського слова, вмілим обробником поетичної форми та улюбленим поетом молоді». Також важливими є дві статті критика, написані польською мовою, які стосувалися шеститомного видання творів Юліуша Словацького у Львові, підготовленого Бігелайzenом.

У своїй рецензії «Нове видання творів Юліуша Словацького» [3] Іван Франко оцінив перші чотири томи видання, глибоко аналізуючи твори, які після смерті поета викликали настільки великий ентузіазм, що їх цінували вище, ніж твори Адама Міцкевича. Поезія Юліуша викликала гарячий резонанс серед читачів, оскільки закликала до боротьби. Загалом, на нього закріпилася репутація «співця революції», «поета листопадового повстання», який своїми словами підбадьорював до боротьби.

У проаналізованій роботі розкриваються важливі аспекти перекладу творів Юліуша Словацького українською мовою та їх вплив на українську літературну традицію. Детальний аналіз різних перекладів «Оди вільності», «Гімну» та «Кулика», висвітлює сильні та слабкі сторони роботи кожного перекладача. Варто звертати увагу і на складність відтворення символічних образів та алегорій у поезії Словацького, а також на важливість усвідомлення духу оригіналу для точного передавання його змісту. Зауважуємо на подібність між творчістю Юліуша Словацького та Тараса Шевченка, особливо у зверненні до історичних подій та національних героїв.

Список використаної літератури

1. Зіневич Л. Українські мотиви у творчості Юліуша Словацького. Русалка Дністрова. 1993. № 19. С. 8-10.
2. Маковський С. Кременецькі джерела творчості Юліуша Словацького. збірник наукових. Тернопіль, 2006. С. 118–128.

3. Якубова Т. А. Твори Юліуша Словацького у фондах відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL:<http://www.nbu.gov.ua/node/4890> (дата звернення 02.03.2024)
4. Там, де Іква сріблиця імлюю...»Літературно-мистецький альманах. Тернопіль: Джура, 2007. С. 224-231.
5. Ю. Словацький. Срібний міф України. Поезії. Поєми. Драми. “До джерел”. Львів, Світ, 2005.

Соломія Федор,
студентка факультету філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ОБРАЗ УКРАЇНИ У ТВОРЧОСТІ ПОЛЬСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА ЮЛІУША СЛОВАЦЬКОГО

Анотація

Юліуш Словацький – не просто польський поет, він – український поет польського походження. Його творчість – це міст між двома культурами, який з'єднує їх на глибинному духовному рівні.

Важливість теми образу України у творчості Словацького неможливо переоцінити. Ця тема збагатилася як польську, так і українську культуру, надихнула багатьох митців й назавжди залишиться в історії.

Ключові слова: *Юліуш Словацький, Україна, польська література, українська література, образ України, степова Україна, козацька воля, історична пам'ять, міфологія, фольклор, месіанська ідея, вплив на українську культуру.*